Vlaams Parlement

stuk **1954** (2012-2013) – Nr. 3
ingediend op 21 mei 2013 (2012-2013)

Nota van de Vlaamse Regering

Conceptnota over de vernieuwing van het Kunstendecreet en beleidskader kunsten

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van de heer Bart Caron

over een vernieuwd Kunstendecreet

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door mevrouw Yamila Idrissi en de heer Marius Meremans

verzendcode: REG

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Philippe De Coene.

Vaste leden:
de heer Paul Delva, mevrouw Els Kindt, de heren Johan Verstreken, Veli Yüksel;
de heren Johan Deckmyn, Chris Janssens, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Jo De Ro;
de heren Philippe De Coene, Chokri Mahassine;
mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck, de heer Marius Meremans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:
de dames Vera Jans, Tinne Rombouts, de heer Johan Sauwens, mevrouw Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Jan Penris, Wim Van Dijck;
de heren Peter Gysbrechts, Bart Tommelein;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Jan Roegiers;
de heren Wilfried Vandaele, Kris Van Dijck;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Stukken in het dossier:
1954 (2012-2013) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering
– Nr. 2: Verslag over hoorzittingen
1812 (2012-2013) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

INHOUD

I. Toelichting door de heer Bart Caron van de conceptnota voor nieuwe regelgeving over een vernieuwd Kunstendecreet 4

1. Pijnpunten van het huidige Kunstendecreet 4

2. Verbetervoorstellen 6

II. Toelichting door mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur van de conceptnota over de vernieuwing van het Kunstendecreet en beleidskader kunsten 9

1. Een strategische visie kunsten in het begin van de legislatuur 9

2. Een Vlaamse kunstcanon met duurzame kunstinstellingen 9

3. Een kunstenlandschap volgens een artistieke matrix 10

4. Specifieke landelijke initiatieven 11

5. Eén kunstensteunpunt 11

III. Opmerkingen van de commissieleden en voorstel tot het organiseren van hoorzittingen 13

1. Opmerkingen van de heer Erik Arckens 13

2. Opmerkingen van mevrouw Yamila Idrissi 13

3. Antwoord van minister Joke Schauvliege 14

4. Antwoord van de heer Bart Caron 14

5. Voorstel tot het organiseren van hoorzittingen 15

IV. Bespreking van de conceptnota's na de hoorzittingen van 18 en 25 april 2013 15

1. Standpunt van de heer Paul Delva 15

2. Standpunt van de heer Erik Arckens 18

3. Standpunt van de heer Marius Meremans 20

4. Standpunt van de heer Philippe De Coene 22

5. Standpunt van de heer Jo De Ro 23

6. Antwoord van de heer Bart Caron 24

7. Antwoord van minister Joke Schauvliege 26

8. Bijkomende opmerking van de heer Erik Arckens en antwoord van de heer Bart Caron 28

Met het oog op de aanpassing van het Kunstendecreet werden bij het Vlaams Parlement twee conceptnota's ingediend. Het betreft de conceptnota voor nieuwe regelgeving over een vernieuwd Kunstendecreet, ingediend door de heer Bart Caron (*Parl.St*. Vl.Parl. 2012-13, nr. 1812/1), en de conceptnota over de vernieuwing van het Kunstendecreet en het beleidskader kunsten, ingediend door mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur (*Parl.St*. Vl.Parl. 2012-13, nr. 1954/1).

Beide conceptnota's werden op 21 maart 2013 toegelicht.

Op 18 en 25 april 2013 organiseerde de commissie hoorzittingen met verschillende vertegenwoordigers uit de kunstensector (*Parl.St*. Vl.Parl. 2012-13, nr. 1954/2).

Na deze hoorzittingen werd op 2 mei 2013 een afrondende vergadering georganiseerd.

I. TOELICHTING DOOR DE HEER BART CARON VAN DE CONCEPTNOTA VOOR NIEUWE REGELGEVING OVER EEN VERNIEUWD KUNSTENDECREET

De heer *Bart Caron* stelt dat de kwaliteiten en de gebreken van het huidige Kunstendecreet – waaraan hij zelf nog heeft meegewerkt – intussen voor iedereen duidelijk zijn. Ter voorbereiding van de vernieuwing ervan, diende hij een conceptnota in. De basis ervan werd gelegd via contacten met het werkveld, studiedagen en persoonlijke ervaringen in diverse organisaties. Het is een open document dat de kans moet bieden op verdere discussie. De conceptnota bevat een aantal pijnpunten van het huidige Kunstendecreet, samen met mogelijke oplossingen.

Het bestaande Kunstendecreet is een sterke hefboom geweest voor het kunstenveld. Het heeft bijgedragen tot een blijvende stijging van de middelen. Meer organisaties dan ooit tevoren zijn structureel gesubsidieerd. De toenemende kwaliteit van het kunstenveld is het resultaat van ongeveer een kwarteeuw vrij consistent beleid. De overheid heeft dus mede de randvoorwaarden gecreëerd voor het internationale succes van onze artiesten.

1. Pijnpunten van het huidige Kunstendecreet

Vlaanderen heeft meer artistieke kwaliteit dan wat de Vlaamse Gemeenschap kan financieren. Veel organisaties uit de kunstensector krijgen te weinig middelen om hun werking professioneel uit te voeren. De inhaalbeweging voor een aantal sectoren met een historische achterstand is niet volledig uitgevoerd. Globaal kan het Vlaamse kunstenbeleid echter de Europese toets doorstaan.

De historische onrechtvaardigheden zijn echter een zwakke plek. Organisaties die langer bestaan handhaven een hogere subsidie. Dat leidt ook tot een verschil tussen disciplines en werkvormen. De podiumkunsten hebben een voorsprong omdat ze de oudste regelgeving hebben. Nieuwere werksoorten zoals de beeldende kunsten, bepaalde muziekvormen of het sociaal-artistiek werk, hebben nog altijd een achterstand.

De procedure tussen de subsidieaanvraag en de uiteindelijke subsidiëring is te zwaar. Het overheidsbeleid is gebaseerd op wantrouwen en controle en minder op responsabilisering en partnership. Van de vele stappen tussen een dossier tot de uitbetaling van een subsidie kunnen er zeker enkele worden geschrapt. De verwoording van een subsidieaanvraag heeft een grote invloed op de uiteindelijke beslissing over de subsidie.

Er blijft een hiaat tussen structurele subsidie en projectwerking. Projectsubsidies worden trouwens niet alleen gebruikt voor projectmatige werking: er zijn ook meerjarige organisaties die alleen projectsubsidies krijgen. Het vertrouwen in projectsubsidiëring is tot nog

toe ondermaats. De projectsubsidiëring is immers aan vrij strakke regels onderworpen qua tijdsduur en gebruik van middelen. Daarom streeft iedereen naar structurele subsidiëring. De grote Vlaamse instellingen hebben een onduidelijk statuut. Ze zijn vrij toevallig tot stand gekomen en er zijn geen duidelijke criteria voor hun subsidiëring. Het onderscheid met een aantal andere grote spelers is vaag. Er zijn ook grote onderlinge verschillen tussen de Vlaamse instellingen op het vlak van rechtspersoon, statuut of verhouding met de Vlaamse overheid.

Het kunstenveld is heel blank. De interculturele accenten zijn relatief zwak. Dat houdt verband met de fundamentele vraag welke kunst we waarderen. Er is nood aan een mentale openheid bij alle betrokkenen.

De steden ontbreken in het beslissingsproces, hoewel ze strategische posities innemen in het kunstenveld.

De openbaarheid van de procedure, die vooral door de huidige minister in de praktijk wordt gebracht, wordt algemeen als positief ervaren. Toch zijn de ingrepen van de politiek in de eindadviezen nog te talrijk en te fors. Er is een vorm van lobbying voor dossiers van bevriende kunstorganisaties, en uiteraard spelen ook elementen van smaak en affiniteit. Dat betekent echter niet dat goed gemotiveerde afwijkingen van de adviezen niet mogelijk zouden zijn.

Sommige sectoren worden oneerlijk behandeld bij de evaluatie. Beeldende kunsten komen een stuk achterop. Daarbij speelt de historische modus vivendi een rol. Men heeft de indruk dat het sociaal-artistieke werk hard aangepakt is.

Het instrumentarium is niet aangepast voor beeldende kunstenaars en voor de muzieksector. Dat heeft te maken met de problematiek van de individuele kunstenaars. In de beeldende kunst vormen aankopen een belangrijke inkomstenbron. In de muzieksector zitten heel wat muzikanten nu eens buiten het gesubsidieerde systeem en dan weer erin. Het huidige Kunstendecreet biedt daarop geen afdoende antwoord.

Het huidige Kunstendecreet wil een schottenloos kunstenbeleid realiseren, maar in de praktijk is dat niet goed gelukt. De huidige indeling van de beoordelingscommissies versterkt de schotten. Er ontbreekt een kaderstellende visie van de minister op het kunstenlandschap die richtinggevend moet zijn voor de beoordelingscommissies.

De criteria zijn zeer divers naargelang de werksoorten. De onderlinge weging van de criteria is ook niet altijd duidelijk. Termen als de internationale werking of de kwaliteit binnen een bepaalde discipline zijn moeilijk te hanteren.

De huidige advisering door de beoordelingscommissies is meestal van een hoog niveau, maar niet altijd. Er zijn vrij veel klachten dat de commissieleden de producties onvoldoende bijwonen. De aanpak is onvoldoende multidisciplinair. De kwaliteit van de advisering is erg verschillend naargelang de betrokken commissie. De rol van de overkoepelende adviescommissie is nog te onduidelijk. Smaak en affiniteit spelen een belangrijke rol. Er is een soort van voorkeur voor de hedendaagsheid van de kunsten. Men zou dat de stedelijke kunstsfeer kunnen noemen. Bredere artistieke werkingen en publieksverbreding worden minder hoog gewaardeerd. Het is een zoektocht naar een delicaat evenwicht tussen vrager, aanbieder en beoordelaar.

Het opmaken van de dossiers vergt heel wat tijd. De rangorde die wordt gehanteerd bij de eindbeslissing is decretaal niet voorzien en wordt als onrechtvaardig aangevoeld.

De beoordelingscommissies hebben soms een schijn van belangenvermenging gewekt. Te veel mensen die nauw betrokken zijn bij sectoren waarover een beoordeling wordt gegeven, maken zelf deel uit van beoordelingscommissies. Dat zou men in de toekomst moeten voorkomen door het formuleren van duidelijke criteria waar de leden aan moeten voldoen. Deze situatie is niet altijd te vermijden, want Vlaanderen is niet zo groot.

De zakelijke beoordeling is vrij positief. Voor grotere organisaties moet men in de toekomst misschien een nog diepgaandere audit doen over de zakelijke aspecten.

2. Verbetervoorstellen

De heer Caron gaat eerst in op de algemene vereisten voor een nieuw Kunstendecreet. Het Kunstendecreet heeft betrekking op verschillende disciplines waartussen de schotten zoveel mogelijk moeten worden weggehaald. Er moet meer aandacht zijn voor de verschillende praktijken en modellen: van de individuele kunstenaar, de productiekern, de research en de bemiddelaars. Vandaag is het beleid nog te sterk gericht op de klassieke vaste organisatie. De verschillende functies – creatie, presentatie, bewaring, omkadering, reflectie en educatie – moeten beter gevat worden. De procedure moet vereenvoudigd worden en de steden moeten een plaats krijgen binnen het kunstenbeleid.

Men kan werken aan een schottenloos kunstenbeleid door een groter gewicht te geven aan de adviescommissie. De twee meest radicale manieren om schottenloosheid na te streven zijn enerzijds het schrappen van elke vorm van indeling in werkvormen en disciplines, en anderzijds dat men de aanvrager naar een hoofd- en bijdiscipline vraagt. Beoordelingscommissies moeten gebaseerd zijn op de verschillende aangehaalde functies en niet alleen op creatie. De heer Caron pleit voor gemengde en wisselende commissiesamenstellingen waarbij de dossiers zouden worden behandeld door een kern, met daarrond wisselende leden.

De historische onrechtvaardigheden, tussen oudere en jongere organisaties en tussen de verschillende disciplines, moeten worden weggewerkt. Functies en criteria moeten beter omschreven worden.

Als er een kaderstellende visienota van de minister komt, dan kunnen de huidige aanbevelingen van de minister wegvallen. Deze visienota moet ruim voor de start van de subsidieperiode worden opgemaakt en moet gebaseerd zijn op een beschrijving van het veld door het steunpunt, de administratie en de advies- en beoordelingscommissie. Deze nota is het politieke accent van een bepaalde minister in een bepaalde periode. Daaruit moet blijken hoe de minister de evolutie van het landschap en de verhouding tussen functies ziet en hoe hij of zij een aantal onrechtvaardigheden wil rechttrekken. De minister kan ook uitspraken doen over zaken als participatie en publieksverbreding. De nota kan een aantal kwantitatieve aspecten bevatten. De minister kan ook prioriteiten formuleren. Ze zou ook aandacht kunnen besteden aan de verhouding met de belendende percelen en aanverwante decreten. Deze minister heeft dat gedaan, maar niet in een visienota.

De heer Caron stelt voor om een andere invulling te geven aan het begrip ‘grote Vlaamse culturele instellingen’. Zich inspirerend op de situatie in Nederland, denkt hij dat er een evolutie nodig is naar een Vlaamse kunstbasisinfrastructuur. Deze dient te beschikken over een groot symbolisch cultureel kapitaal, dat wordt uitgedragen in Vlaanderen en daarbuiten. In deze instellingen of organisaties wordt er gecreëerd, geproduceerd en gepresenteerd. Ze moeten samen de diversiteit aan kunstuitingen weerspiegelen. Dit vergt een zekere schaal: een groot aantal medewerkers, een groot gebouw en een behoorlijke subsidie-enveloppe.

Een landelijke basisinfrastructuur bestaat uit de huidige grote instellingen en daarbovenop een aantal cruciale en kenmerkende organisaties. De organisaties uit de landelijke basisinfrastructuur worden wel beoordeeld, maar het voortbestaan ervan mag niet om de vier of vijf jaar in vraag worden gesteld. Men kan een aantal afspraken maken in een beheersovereenkomst waarvan de criteria moeten worden opgenomen in het Kunstendecreet. Ze moeten internationaal beoordeeld worden.

In deze landelijke basisinfrastructuur worden de belangrijke instellingen opgenomen. Voor de muziek zouden dat de huidige orkesten en de opera kunnen zijn en een productiekern voor muziektheater. Voor het toneel kunnen dat de repertoiregezelschappen zijn, inclusief twee jeugdtheatergezelschappen. Daarnaast denkt de heer Caron ook aan het hedendaagse podiumkunstenfestival, dansgezelschappen van internationale kwaliteit, grote kunstencentra, en grote concertorganisatoren. Voor de beeldende kunst denkt hij aan een aantal presentatie-instellingen en aan een internationaal filmfestival. Men kan dit nog aanvullen met een aantal andere sectoren. Ook de omkaderende instellingen moeten een plaats krijgen.

Op budgettair vlak is de verfondsing geen zegen. Het Vlaams Audiovisueel Fonds en het Vlaams Fonds voor de Letteren hebben de voorbije jaren door de kaasschaafmethode meer ingeleverd dan de budgetten van het Kunstendecreet. Het indammen van de politieke gevoeligheid kan een motief zijn. In Nederland heeft deze werkwijze, namelijk het op afstand plaatsen van de politiek, echter ook problematische gevolgen gehad. Een structurele ronde heeft een grote maatschappelijke impact. Dat verklaart de belangstelling van de politiek, de media, het middenveld enzovoort. Indien de beoordeling en besluitvorming wordt verfondst, verandert de rol van de politiek. De parlementaire discussie gaat dan niet over dossiers, maar over beheersovereenkomsten en jaarverslagen van de fondsen.

Een aantal kenmerken van de fondsen rechtvaardigen hun bestaansreden. Fondsen behandelen dossiers van actoren die zich bevinden op het grensgebied tussen profit- en non-profitsector, bijvoorbeeld de film en het boek. Deze actoren halen namelijk veel middelen uit de markt. Het zijn altijd activiteiten met een tijdelijk karakter en vaak ook van individuele kunstenaars, zoals bijvoorbeeld schrijvers en beeldende kunstenaars. Het ondersteuningsinstrumentarium is specifiek voor de betrokken discipline. Binnen het Kunstendecreet zijn er echter nog andere organisaties en werkvormen die aan deze criteria beantwoorden, namelijk een gedeelte van de beeldende kunst en een gedeelte van de lichte muziek. Zal men deze sector dan opsplitsen, en een deel ervan organiseren in een fonds en een ander deel in het Kunstendecreet? Dat zal een complexe zaak worden. Zo zou men trouwens ook de schottenloosheid van het Kunstendecreet in het gedrang brengen.

Toch is er een vorm van verzelfstandiging mogelijk, maar dan niet in een fonds, maar binnen een administratieve organisatie. De beoordelingscommissies zouden daarover namelijk kunnen beslissen, uiteraard in overleg met het agentschap. Voor bepaalde disciplines zou men een aantal subsidie-instrumenten kunnen verruimen. Meerjarige werken en projectmatige aanvragen kunnen in lijn worden gehouden omdat het min of meer dezelfde mensen zijn die dat samen gaan bekijken. Dergelijke commissies moeten sterk ondersteund worden. Ze moeten zo multidisciplinair mogelijk samengesteld zijn en ze moeten veel aandacht hebben voor het veld. Per organisatie moet er een map worden aangemaakt waarin niet alleen de adviezen staan, maar ook de verslagen van werkbezoeken en inspecties. Elke meerjarige gesubsidieerde organisatie moet meer dan een keer per subsidieperiode bezocht worden.

Rond de belangenbehartiging zou een aantal deontologische regels moeten worden vastgelegd. Het aantal leden dat werkt in de betrokken organisaties zou moeten worden beperkt.

De leden van de beoordelingscommissies zouden hun relaties met de sector moeten publiek maken. Het persoonlijk belang moet ondergeschikt zijn aan de publieke opdracht waarvoor men zich engageert. De mandaten zouden ook moeten worden beperkt in de tijd. Voor de basisinfrastructuur zou men ook moeten werken met een aantal internationale experts zodat men een goede benchmarking realiseert.

Door een administratieve vereenvoudiging kan men de werkdruk bij de beoordelingscommissies verlichten. Het jaarlijkse beleidsplan kan men misschien beter laten vallen: een duidelijke jaarrekening is wellicht voldoende. Misschien kan men werken met een meer hedendaags systeem, zoals het visitatiesysteem dat gebruikt wordt in het hoger onderwijs. Ook een aanvraag voor projectsubsidies kan vereenvoudigd worden. De overkoepelende adviescommissie kan daarbij optreden als spelverdeler die in nauw overleg met de minister en met het agentschap de hele procedure organiseert.

Voor de beoordeling kan men kiezen tussen een beoordeling op afstand of een schriftelijke procedure. Men zou kunnen werken met pools van experten of met kleine beoordelingscommissies met een wisselende samenstelling, maar met een vaste kern. De heer Caron is voorstander van kleine vaste beoordelingscommissies, die naargelang de aanvraag aangevuld worden met even veel mensen met nuttige expertise voor de dossieraanvraag. De brede pool levert dan de variabele leden. Dat kan leiden tot een zekere consistentie gedurende de hele subsidieperiode. Bovendien kan men het overzicht houden op een gelijkwaardige beoordeling. Maatwerk wordt mogelijk. Om dat te realiseren is er geen al te grote groep externen nodig.

Het zou nuttig zijn om een aantal zakelijke subsidiecriteria vast te leggen. Het cultural governance van de raad van bestuur en van de algemene vergadering zou actiever geïmplementeerd moeten worden in de sector. De instellingen van de basisinfrastructuur zouden moeten werken met een beheersovereenkomst. Vanaf een bepaald subsidiebedrag is ook een externe financiële audit van de organisatie gewenst.

De heer Caron pleit voor een transparante aanpak gedurende het hele beslissingsproces van de beoordelingscommissie. Niet alleen de cijfers moeten openbaar worden gemaakt, maar ook de motiveringen. Hetzelfde geldt voor de bezwaarschriften, uiteraard na de afwikkeling van de procedure.

Vandaag werkt men met projectsubsidies en dan met twee- en vierjarige subsidies. Dat is een systeem van ingroei en van uitgroei. Het beleidsinstrumentarium moet zich aanpassen aan de groei en de evolutie van de organisaties. Binnen de projecten moeten de overheadkosten beter dan vandaag kunnen worden gedekt.

Etnisch-culturele diversiteit moet met alle denkbare middelen worden gestimuleerd in de kunstensector. Dat zal bijkomende inspanningen vergen. Ook de kunstopleiding kan daarbij een rol spelen.

In de volgende ronde zou er een inhaalbeweging moeten gebeuren voor het sociaal-artistiek werk, voor de kunsteducatie en voor de beeldende kunst. Ook over een aantal subgenres, zoals popmuziek en jazz moet verder worden nagedacht. De internationale werking moet worden versterkt. De individuele kunstenaar wordt nog altijd stiefmoederlijk behandeld. Dat vergt een breder instrumentarium en gewoon meer aandacht.

Steunpunten die willen fuseren vragen gepaste ondersteuning. Demos lijkt de heer Caron de beste keuze voor de ondersteuning van het sociaal-artistiek werk. Ondersteuning van

de kunsteneducatie moet ook aangepakt worden. Het is de bedoeling tot een coherent beleid te komen voor de diverse facetten daarvan.

Voor de steden is een steeds grotere rol weggelegd. Dat vraagt om partnerships. De steden moeten zich echt engageren en een eigen strategische nota kunnen voorleggen waarover ze met de minister, beoordelingscommissies en adviescommissie op zekere tijdstippen gesprekken kunnen voeren. Dat kan dan mee verdisconteerd worden in de eindbeslissing. De finale artistieke uitspraak behoeft wel voldoende afstand, stelt de heer Caron. Dat blijft derhalve best een Vlaamse bevoegdheid.

II. TOELICHTING DOOR MEVROUW JOKE SCHAUVLIEGE, VLAAMS MINISTER VAN LEEFMILIEU, NATUUR EN CULTUUR VAN DE CONCEPTNOTA OVER DE VERNIEUWING VAN HET KUNSTENDECREET EN BELEIDSKADER KUNSTEN

Minister *Joke Schauvliege* deelt mee dat de Vlaamse Regering op vrijdag 15 maart 2013 over haar conceptnota een beslissing heeft genomen. Ze dankt in eerste instantie het Agentschap Kunsten en Erfgoed, dat een bevraging in de ruime sector heeft opgezet: bij beoordelings- en adviescommissies, de steunpunten, de belangenbehartigers en de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Er werd een overzicht opgesteld van de evaluaties.

Aan de Universiteit Antwerpen is gevraagd een studie te doen inzake verfondsing in het Vlaamse kunstenlandschap. Via contacten met en spontante reacties van de steunpunten, organisaties en publieke fora werd ook veel informatie ingewonnen. Ook alle elementen die in het Vlaams Parlement aan de orde zijn gesteld, werden meegenomen, net als de conceptnota van de heer Caron.

Met het nieuwe Kunstendecreet beoogt de minister vijf belangrijke pijlers op een nieuwe wijze uit te werken. De verdiensten van het vorige Kunstendecreet zijn groot, maar in een veranderend landschap zijn aanpassingen onontbeerlijk, stelt de minister.

Wat zijn de pijlers? Pijler één gaat om een strategische visie over de kunsten bij het begin van de legislatuur. In pijler twee maakt men werk van een Vlaamse kunstcanon voor duurzame kunstinstellingen. Pijler drie richt zich op het opbouwen van een kunstenlandschap volgens een artistiek matrix. Pijler vier houdt in dat ook landelijke initiatieven ondersteuning kunnen genieten en pijler vijf beoogt de oprichting van een kunstensteunpunt.

1. Een strategische visie Kunsten in het begin van de legislatuur

Met het oog op de strategische visie over de kunsten werd in april 2011 een visietekst voorgesteld, meer dan een jaar voor de structurele ronde en de beoordeling die eraan voorafgaat. Het blijft wikken en wegen tussen de vereiste uit het Cultuurpact om de voorwaarden voor subsidiëring in een decreet te verankeren, en het effectief kunnen leggen van accenten bij de start van een nieuwe legislatuur. Er is ook een timing vooropgesteld. Na aanvang van de legislatuur moet vóór mei van het daaropvolgende jaar de visietekst over de kunsten klaar zijn. Die moet stoelen op een veldanalyse en een landschapstekening die is opgemaakt door de sector zelf. In de visie op de kunsten zitten ook de uitdagingen en accenten vervat die in de legislatuur aan de orde zijn. Dat vormt de basis voor het verder uittekenen van het kunstenveld.

2. Een Vlaamse kunstcanon met duurzame kunstinstellingen

In het kader van de tweede pijler heeft minister Schauvliege in 2010 bij de Vlaamse Regering al een nota neergelegd over meer synergie tussen de Vlaamse kunstinstellingen. Deze

nota werd in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media intensief besproken (*Parl.St*. Vl.Parl. 2010-11, nr. 870/1-3). Het blijkt echter nog steeds niet duidelijk welke criteria men hanteert om de Vlaamse kunstinstellingen te determineren. Ze worden met naam vermeld in het Kunstendecreet, maar verder niets.

Het leek goed die instellingen enigszins verder open te trekken, zij het beperkt. Als het om Vlaamse kunstinstellingen gaat, moeten zeven criteria in acht worden genomen. Een eerste is artistieke uitmuntendheid. Vervolgens is er het internationaal werken en het feit dat alles in functie moet staan van de volledige keten van functies – creatie, productie, presentatie, participatie en reflectie.

Een vierde aspect behelst de duurzame opbouw van traditie en vernieuwing. Zo mag een instelling niet opgebouwd zijn rond één persoon. Er moet ook voldoende maatschappelijke en culturele inbedding en engagement zijn. Bij selectie van instellingen is er dan niet noodzakelijk een extra prijskaartje aan gekoppeld, dus geen extra subsidie, maar wel een bijkomend engagement van bereidheid om verantwoordelijkheid op te nemen ten overstaan van het brede domein, individuele kunstenaars enzovoort.

Ook voldoende schaal en infrastructuur zijn belangrijk, in casu een landelijke omvang. Dat is geformuleerd aan de hand van een minimaal bedrag dat de instellingen ontvangen, met name overheidssubsidies vanuit de diverse niveaus die zijn vastgelegd op 1,5 miljoen euro. Een laatste voorwaarde is een degelijk bestuur en management.

Eenmaal de criteria verankerd zijn, zal een selectie gebeuren van de instellingen op basis daarvan, en neemt de Vlaamse Regering een beslissing ter zake. Nadien wordt dan een beheersovereenkomst afgesloten.

Naast de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap, zijn er ook andere kunstinstellingen die hun belang en waarde hebben. Met hen blijft de Vlaamse Regering beheersovereenkomsten afsluiten.

In de nota wordt ook expliciet verwezen naar het cultureel samenwerkingsakkoord met de Franse Gemeenschap. Op basis daarvan kunnen belangrijke afspraken gemaakt worden.

3. Een kunstenlandschap volgens een artistieke matrix

De minister onderstreept het belang van initiatieven die groeien van onderuit, volgens een artistieke matrix. Daar onderscheidt men drie groepen. Ten eerste wil men inzetten op de ondersteuning van de individuele kunstenaar, wat ondermaats bleef in het bestaande Kunstendecreet. Ten tweede wil men ook projecten gaan ondersteunen, teneinde dynamiek en vernieuwing te stimuleren. Ten derde is men van plan kunstenorganisaties structureel meerjarig te ondersteunen.

Voor subsidiëring van die groepen moet de eigenheid van de indiener, de zelfprofilering, de leidraad worden. Daaraan gekoppeld komt een clustering in vijf functies: creatie, productie, presentatie, participatie en reflectie. De eerste drie hangen samen met de kunstpraktijk, de twee laatste met de omkadering. Per functie worden heldere definities uitgewerkt met respectieve criteria om aan te voldoen.

De individuele kunstenaar is onmisbaar om van een kunstenlandschap te kunnen spreken. De minister wil via meerjarige ondersteuning meer kansen creëren en dat individu een meer centrale rol in het Kunstendecreet toebedelen. Er worden specifieke ondersteuningsinstrumenten uitgewerkt, zoals ontwikkelingsgerichte beurzen, meerjarige beurzen die

voor maximaal vijf jaar gelden en internationale beurzen om bijvoorbeeld internationaal door te breken.

Ook voor projecten wordt in een verdere ondersteuning voorzien. Ze moeten betrekking hebben op een welomschreven doel en zich verhouden tot de vermelde artistieke matrix. Nieuw is dat een subsidiëring voor langer dan een jaar kan worden toegekend. De timing moet haalbaar en snel zijn.

In het concept van de meerjarige ondersteuning van kunstenorganisaties wordt afgestapt van de tweejarige en vierjarige ondersteuning. Men gaat over op een vijfjarige meerjarensubsidiëring. Dat moet rust bieden voor de organisaties en ligt in de logische lijn van de duur van een legislatuur.

4. Specifieke landelijke initiatieven

Pijler vier spitst zich toe op de landelijke initiatieven. De minister wil ook daaraan blijvend aandacht besteden. De twee fondsen, het Vlaams Fonds voor de Letteren en het Vlaams Audiovisueel Fonds, zijn zonder al te grote wijzigingen mee opgenomen.

Voorts komt er een nieuw instrument dat vooralsnog onder de werktitel Flanders Art ontwikkeld wordt. Suggesties voor een betere Nederlandstalige benaming zijn welkom. Het vehikel heeft tot doel op een meer flexibele manier in te spelen op evoluties en kansen. Het biedt op dat ogenblik meteen de nodige impuls. Ook beide fondsen beschikken over budgetten waarmee ze bijzonder snel op ontwikkelingen kunnen inspelen, al hoeft het nieuwe instrument voor minister Schauvliege geen fonds te worden.

De minister wijst er uitdrukkelijk op dat het niet gaat om een gelijkaardig concept als CultuurInvest, dat investeren mogelijk maakt in businessmodellen die men bij voorbaat winstgevend weet. Die winst vloeit dan terug.

In welke stimuli kan Flanders Art voorzien? Kunst in opdracht is een mogelijkheid via compositieopdrachten, maar ook de aankoop van werken of internationale export.

Over het statuut van Flanders Art is nog verder overleg nodig. De minister wil graag de discussie in het parlement daarover aangaan. De aanwezigheid van voldoende expertise uit de sector en tegelijk links met de overheid doet denken aan het goed werkende Topstukkenfonds.

Het Vlaams Architectuurinstituut wordt een sectorinstituut. Het is altijd bedoeld geweest als een producerend, sensibiliserend centrum voor architectuurcultuur en krijgt op die manier een volwaardige plek in plaats van te bestaan op het spanningsveld tussen het profiel van steunpunt en de reële werking.

Het Kunstenloket werkt prima en is eveneens opgenomen, zij het louter om een volledig beeld te geven.

5. Eén kunstensteunpunt

De Vlaamse Regering koos ervoor om met één kunstensteunpunt te werken, vergelijkbaar met wat FARO is als Vlaams steunpunt voor het cultureel erfgoed. Het moet tot minder versnippering leiden en een meer volledig veldoverzicht, met één aanspreekpunt en de mogelijkheid tot interdisciplinaire samenwerking.

Voor de beoordeling heeft de Vlaamse Regering geopteerd om verder te gaan met een beoordelingscommissie en een adviescommissie. De beoordeling zelf zou anders opgevat worden. In de plaats van telkens een beoordelingscommissie te maken op basis van discipline of sectoren uit het Kunstendecreet, wil men met één grote pool van beoordelaars werken. Op basis van de dossiers die worden ingediend, kunnen dan beoordelingscommissies ad hoc worden samengesteld. Het gevaar op vervreemding van de sector acht de regering onbestaand, terwijl er wel een garantie is op voldoende rotatie, op ervaring, gekoppeld aan een frisse visie. Daarmee wordt de veelgehoorde kritiek dat het altijd om dezelfde beoordelaars ging, en dat er voorkeuren zouden gelden, in de kiem gesmoord.

Een goede communicatie en absolute transparantie worden als onmisbaar beschouwd.

De adviescommissie blijft enorm belangrijk en zal meewerken aan de visietekst bij het begin van de legislatuur. Daarnaast is het de waakhond over de kwalitatieve beoordeling van dossiers en levert de commissie beleidsgerichte adviezen. De adviescommissie kan overleggen met het Vlaams Fonds voor de Letteren om zo het ruime veld mee te nemen en de raakvlakken met de diverse fondsen te dekken.

Kunstenlandschap 2020 spitst zich toe op het impulsbeleid dat de Vlaamse Regering wil voeren, met name ten aanzien van initiatieven die niet zo gemakkelijk van onderuit groeien en bijkomende impulsen nodig hebben. Het kan ook gaan om transversale impulsen of initiatieven, waar bijvoorbeeld innovatie, stedenbeleid, toerisme, economie en onderwijs samenwerken in een of andere vorm. Daarnaast is ook alternatieve financiering onder die noemer te vatten, met minitoelagen en microkredieten, en crowdfunding. Volop investeren in opleiding behoort ook tot de planning.

Met de andere overheden, die nauw betrokken zijn, gaat men voor goede afspraken. Doorbraak 40 in het witboek Interne Staatshervorming heeft het over complementair beleid, Vlaams, regionaal en lokaal. De minister wil maximaal naar die complementariteit streven. Goed overleg met de steden en provincies, een duidelijke landschapstekening en heldere afspraken over bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn primordiaal. Met de Vlaamse Gemeenschapscommissie dienen eveneens duidelijke afspraken gemaakt te worden. Alle spelers worden gehoord en betrokken bij de opmaak van de beheersovereenkomst met de Vlaamse kunstinstellingen.

Vanaf 2014 moet ook voor de kunsten het witboek Interne Staatshervorming in uitvoering gaan. De provincies zouden dan minder bevoegdheden opnemen inzake cultuur, en derhalve ook voor de kunsten. De middelen die van daaruit naar de kunsten vloeien, worden dan vanuit het Provinciefonds overgeheveld naar de Vlaamse Gemeenschap, voor 80 percent, en geïndexeerd. Er zijn goede afspraken gemaakt omtrent de organisaties die uit die 80 percent middelen bekomen van de provincies. Tijdens de lopende legislatuur blijven die middelen behouden. De 20 percent die bij de provincies blijft, wordt ingevuld in functie van hun autonomie ter zake. De verkiezingen van oktober 2012 vormden een hinderpaal voor een eerdere communicatie van de vermelde afspraken via een gezamenlijk schrijven vanwege provincies en Vlaamse Gemeenschap. De communicatie aan betrokken organisaties en belanghebbenden volgt.

Het lokaal cultuurbeleid is eveneens in de nota opgenomen, maar reeds decretaal verankerd.

Wat met de timing? Die lijkt krap, maar de minister drukt de leden op het hart dat de verkiezingen van 2014 daartoe nopen. Ook met betrekking tot de volgende structurele meer-

jarenronde is het goed dat de verwachtingen gekend zijn, bijvoorbeeld voor de opmaak van dossiers. En er is ook nog een beheersovereenkomst af te sluiten.

Minister Schauvliege kijkt uit naar een degelijk en constructief debat over de toekomstvisie die wordt uitgetekend.

III. OPMERKINGEN VAN DE COMMISSIELEDEN EN VOORSTEL TOT HET ORGANISEREN VAN HOORZITTINGEN

1. Opmerkingen van de heer Erik Arckens

De heer *Erik Arckens* feliciteert 'voorlopig' de minister, en ook de heer Caron met de voorgelegde conceptnota's. De heer Caron kent de sector door en door, lag mee aan de basis van het Kunstendecreet en durft tegelijk ook echt pijnpunten aankaarten.

Een element dat de heer Arckens in beide nota's toegelicht wil zien, behelst de legitimiteit van de samenstelling van beoordelingscommissies en een eventuele herdefiniëring van de commissies. Beide nota's hebben het ook over publieksverbreding. Het zijn niet de hoger opgeleide groepen die aangetrokken en toegeleid moeten worden naar de kunst- en cultuursector. Zien de minister en de heer Caron mogelijkheden in die zin via de herdefiniëring van en de hersamenstelling van de commissies enerzijds en een expliciet inschrijven van de term publieksverbreding anderzijds? Dat begrip kan eventueel later nader uitgewerkt worden.

2. Opmerkingen van mevrouw Yamila Idrissi

Ook mevrouw *Yamila Idrissi* vindt de nota van de minister een goed startpunt voor mogelijke aanpassingen aan het Kunstendecreet en sluit zich aan bij de felicitaties aan het adres van de heer Caron. Zij informeert hoe de uitbreiding van de Vlaamse instellingen zal verlopen en daarmee ook de dialoog met de steden in dat verband.

Wat wordt concreet bedoeld met het 'landelijk bereik' dat op pagina 7 vermeld staat? Er staat dat er aan die subsidievoorwaarde moet worden voldaan alvorens de eigenlijke aanvraag kan worden ingediend. Wie daaraan niet voldoet kan derhalve niet op subsidie rekenen. Wie legt die definitie vast en oordeelt daarover, wil ze weten.

Ook de timing van de vooropgestelde landschapstekening interesseert mevrouw Idrissi. Hoe worden de steden betrokken bij de verdere uitwerking van het decreet?

Art Flanders is een nieuw instrument dat voor werkingsmiddelen, naast de over te hevelen middelen uit het Kunstendecreet, ook alternatieve middelen zal behoeven. De minister kijkt daarvoor naar extra inspanningen vanuit de sector. Hoe bedoelt ze dat? Wat wordt het statuut van het nieuwe vehikel en zijn financiering?

In de nota vindt mevrouw Idrissi nergens iets terug over cultuureducatie. Is dat een bewuste keuze?

De conceptnota van de heer Caron legt sterk de nadruk op de etnisch-culturele diversiteit. Dat vindt mevrouw Idrissi niet terug, net als het sociaal-artistieke facet. De zwakkere elementen uit het Kunstendecreet blijven in de nota afwezig: bewust of niet?

Mevrouw Idrissi vindt de timing inderdaad heel krap. Hoe wil de minister erop toezien dat de sector mee is in het hele gebeuren? Hoe gebeurt de terugkoppeling naar die sector?

3. Antwoord van minister Joke Schauvliege

Minister *Joke Schauvliege* wijst aan waar cultuureducatie en diversiteit terug te vinden zijn in de nota, met name bij de vierde van de vijf opgenomen functies, op pagina 7. Ook het sociaal-artistieke aspect is uitdrukkelijk wel opgenomen, terwijl dat in de conceptnota van de heer Caron juist niet het geval is.

Voor de aanpak inzake de grote instellingen is het in eerste instantie wachten op de criteria en de goedkeuring daarvan. Nadien mag men een eerste voorzet verwachten die naar de Vlaamse Regering gaat. Daar wordt dan een beslissing genomen. De minister verzekert dat alles gebeurt in overleg met en met terugkoppeling naar de sector.

De conceptnota van de minister is via ruim overleg met de hele sector tot stand gekomen. Het is de uitdrukkelijke bedoeling dat de nota de aanzet geeft tot een breed overleg in het parlement, dat moet leiden tot gedragen teksten en omzetting naar decreetteksten.

Voor de beoordeling van het zogenaamd landelijk bereik, zal overleg met de lokale besturen essentieel zijn, stelt de minister. Hiervoor kan een taskforce of overlegorgaan worden opgericht.

Ook het statuut van Art Flanders zal nog onderwerp van debat vormen. De minister ziet het echter in de richting van wat voor het Topstukkenfonds geldt. Vooralsnog zijn er geen extra middelen voorzien. Die zullen nog uit het Kunstendecreet moeten afkomstig zijn of van andere oorsprong. Dat moet overwogen worden bij opmaak van de begroting 2014. In die zin is er nog geen duidelijkheid, besluit de minister.

Kritiek is vaak perceptie, merkt de minister op in het kader van wat over de beoordelingscommissies wordt gehoord. Zelf nam ze steeds de verdediging van de beoordelingscommissies op. De experts moeten hun werk in moeilijke omstandigheden verrichten en staan onder zware druk. De verantwoordelijkheid is uiteindelijk ook altijd gedeeld onder diverse mensen. De beoordeling is nooit het werk van één individu. De minister kan echter wel begrip opbrengen voor kritiek op het feit dat men gedurende diverse structurele rondes telkens door dezelfde mensen wordt beoordeeld. Een pool garandeert in die zin meer een mix en variatie.

Werken met de functies en niet langer vanuit de diverse disciplines en sectoren, moet het probleem van de kritiek ook deels oplossen. De te beoordelen dossiers zullen uit diverse disciplines afkomstig zijn. Zo zal niet langer de theaterbeoordelingscommissie louter theaterdossiers behandelen. Uiteindelijk is er nog de politieke toets op het einde van het proces als bijkomende garantie.

4. Antwoord van de heer Bart Caron

De heer *Bart Caron* sluit zich aan bij de stelling van de minister omtrent de beoordelingscommissies. Waarom hebben commissies de neiging te veel de nadruk te leggen op hedendaagsheid? Hoe beter men thuis is in bepaalde artistieke disciplines, hoe hoger men de lat voor zichzelf legt, en dus ook voor anderen. Connaisseurs staan niet zelden ver af van de brede bevolking. Het probleem van de verbreding is doorgaans het gevolg van het feit dat mensen gespecialiseerd zijn in bepaalde disciplines. Specialisatie is nodig, maar men moet waakzaam blijven voor een permanente verbreding in de beoordelingscommissies.

Wat met publieksverbreding? De heer Caron legt uit dat niet elke organisatie in het Kunstendecreet de facto een participatieve opdracht moet hebben, bijvoorbeeld de individuele kunstenaar of een kunstenwerkplaats. Het is wel de bedoeling om de participatie aan

de kunsten globaal te verhogen, maar de verantwoordelijkheid voor dat beleidsdoel mag niet bij alle gesubsidieerde organisaties en personen gelegd worden. Er moeten voldoende randvoorwaarden gecreëerd worden om het mogelijk te maken.

De heer Caron onderstreept dat grote Vlaamse instellingen – zoals deSingel, het repertoiretheater, het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen en dergelijke, voor wie dat inherent tot hun taak behoort – wel degelijk een strategische visie rond participatie moeten ontwikkelen, vanuit hun brede opdracht die over alle functies heen werkt. Voor het overige hangt alles af van de eigen keuze en van het soort werk dat ze doen. Het Kunstendecreet legt nog altijd in de eerste plaats de klemtoon bij de kunsten, en van daaruit gaat het naar de diverse functies.

5. Voorstel tot het organiseren van hoorzittingen

De *commissievoorzitter* besluit dat er nog heel wat te bespreken valt met het oog op de aanpassing van het Kunstendecreet. De commissie zal een aantal hoorzittingen organiseren waarbij de stellingen van de kunstensector zelf kunnen worden opgetekend.

IV. BESPREKING VAN DE CONCEPTNOTA'S NA DE HOORZITTINGEN VAN 18 EN 25 APRIL 2013

De heer *Philippe De Coene* verwijst naar de hoorzittingen van 18 en 25 april 2013 (*Parl.St*. Vl.Parl. 2012-13, nr. 1954/2). Hij geeft graag het woord aan de commissieleden en aan de indieners van de conceptnota's voor de verdere bespreking.

1. Standpunt van de heer Paul Delva

De heer *Paul Delva* drukt zijn waardering uit voor de conceptnota van minister Schauvliege, en voor de hoogstaande tussenkomsten van sprekers op beide hoorzittingen. Hij verwijst naar mevrouw An Moons die tijdens de hoorzittingen stelde: "Het Kunstendecreet is de voorbije jaren op verschillende vlakken een belangrijke hefboom geweest voor de sector. De laatste jaren staat het echter steeds meer onder druk. Het biedt geen afdoend antwoord meer op het sterk geëvolueerde kunstenlandschap dat onder meer gekenmerkt wordt door vervagende grenzen tussen cultuur en economie, tussen publiek en privaat, tussen globaal en lokaal, tussen reëel en virtueel en tussen gesubsidieerde en commerciële producties. Ook de grenzen tussen disciplines, functies en beleidsdomeinen vervagen. Dat leidt tot een stijgend aantal crossovers en transversale werkingen.". Het Kunstendecreet heeft dus zijn verdienste, maar moet dringend worden aangepast. De heer Delva verwijst daarvoor nogmaals naar mevrouw An Moons: "Dit Kunstendecreet moet het hele kunstenlandschap ten goede komen en niet alleen de gesubsidieerde organisaties en kunstenaars. Het moet voldoende experimenteerruimte en vrijheid bieden. Het moet de sector ook verder bevrijden van beperkende en beknellende regelgeving. De vijfjarige erkenning kan op dat vlak een rol spelen. De kunstenaar moet opnieuw centraal staan.".

De heer Delva vindt dit een goed uitgangspunt om het debat aan te vatten. De conceptnota van de minister biedt immers een concreet antwoord op de vastgestelde problemen. De sector is geen vragende partij om van een wit blad te vertrekken. Voor een grondiger aanpak van het Kunstendecreet, die ook rekening zou houden met een integratie of afstemming met de erfgoedsector, moet men veel meer tijd nemen. De nota van de minister maakt binnen het korte tijdsbestek keuzes die mogelijk en nodig waren in functie van de volgende subsidieronde.

De conceptnota van de heer Bart Caron geeft eveneens een grondige analyse van het Kunstendecreet en doet ook concrete verbetervoorstellen. Een aantal ideeën van de minister

zijn ook in deze conceptnota terug te vinden. De conceptnota van de heer Bart Caron levert derhalve een nuttige bijdrage bij deze bespreking.

In de conceptnota van de minister werd onder andere opgenomen dat bij het begin van de nieuwe legislatuur een strategische visienota op het kunstenbeleid moet worden opgesteld. Dat element werd positief onthaald en beantwoordt dus duidelijk aan een wens van de kunstensector. Men moet echter nog nadenken hoe dit legistiek in te passen om te vermijden dat het een vrijblijvende tekst wordt. Dit geldt ook voor de budgettaire consequenties ervan. Worden die al dan niet opgenomen in de visienota?

Het kunstensteunpunt heeft een belangrijke impact omdat zij de landschapstekening moeten maken. De heer Delva vindt het essentieel dat deze strategische visienota een langetermijnvisie vertolkt: een duurzame visie die verder reikt dan één regeerperiode en die linken legt met andere cultuursectoren zoals erfgoed, amateurkunsten, sociaal-cultureel werk, cultuureducatie en creatieve industrie. De nota moet duidelijke keuzes maken gebaseerd op een strategische visie en een landschapstekening. De belangenbehartigers vragen om na de landschapstekening niet meteen een definitieve visienota op te stellen, maar na een tussenfase eerst over te gaan tot een parlementair en maatschappelijk debat. Deze vraag moet eerst nog in de commissie worden besproken en het advies van de minister hierover moet worden ingewonnen.

De Vlaamse kunstcanon is op zich een goed concept, maar er waren wat vragen bij de naam ervan. Dit is echter niet essentieel. Bij de subsidienorm van 1,5 miljoen euro die in de nota van de minister wordt vooropgesteld, rees de vraag of dit al dan niet een uitsluitingscriterium wordt. Dit moet misschien nog eens worden bekeken. Een vraag die zich eveneens stelt, is of alle sectoren vertegenwoordigd moeten zijn in de canon. Is dit nuttig, nodig, of is dit een veel te exhaustieve visie op wat die topinstellingen moeten zijn? Een spreker had het over een indeling in topinstellingen, stedelijke instellingen en private kunstinstellingen. De heer Delva vindt deze driedeling interessant omdat ze een duidelijke complementariteit bevat. Dit kan misschien verder worden onderzocht.

De heer Delva steunt de keuze voor een vijfjarige subsidiëring en erkenning. Hij is benieuwd naar het standpunt van de minister over de vraag van de sector om erkenningen voor 2,5 jaar. Deze vraag lijkt afbreuk te doen aan de duidelijke langetermijnwerking van de conceptnota. Maar is het wel logisch dat de topinstellingen dezelfde erkenningsperiode van vijf jaar krijgen als de andere gesubsidieerde instellingen? Ze worden gesteund omdat ze belangrijk zijn voor de Vlaamse cultuur en de internationale uitstraling. Als een beperkt aantal instellingen zo belangrijk is dat men ze anders benoemt en behandelt, zou het dan niet logisch zijn een langere erkenningsperiode van bijvoorbeeld tien jaar te nemen?

Er ontspon zich tijdens de hoorzittingen een interessant debat over de schottenloosheid. Dit gaat niet over de ontkenning of afschaffing van sterk verschillende praktijken of kunstdisciplines, maar wel over een meer gelijke toegang van alle actoren tot de binnen het decreet beschikbare middelen, ongeacht de discipline. Dat impliceert een gelijkwaardige beoordeling met systematische aandacht voor de eigenheid van de werkvormen. De door de minister voorgestelde functiegerichte aanpak verhoogt de kansen op een dergelijk schottenloos kunstenbeleid. Het nieuwe systeem roept vragen op over de toepasbaarheid ervan op alle kunstensectoren, en het respect voor specifieke noden van alle sectoren.

Bij de opdeling in functies was er een vraag naar een zesde cluster voor onderzoek en ontwikkeling en educatie. De heer Delva vindt dat men het aantal clusters moet aflijnen. Hij ziet onderzoek en ontwikkeling en educatie impliciet vervat in alle functies.

Inzake de beoordelingscommissies was er een duidelijke vraag voor een vaste kern per discipline of per functie. Die vaste kern behoudt het overzicht, zorgt voor de continuïteit, fungeert als aanspreekpunt, en wordt aangevuld met losse experts uit de expertenpool. Vele sprekers zochten een tussenoplossing tussen de huidige situatie en de door de minister voorgestelde piste. In de huidige commissies is er vooral expertise op het vlak van creatie en presentatie en minder op het vlak van ontwikkeling, productie, participatie en bemiddeling. Deze expertenpool zal dus in ieder geval nieuwe mensen moeten rekruteren.

De SARC stelde dat de exacte invulling van de beoordeling de achillespees is van de conceptnota, en dat het nuttig zou zijn een werkgroep op te richten om het beoordelingskader verder uit te werken, bijvoorbeeld door een aantal fictieve oefeningen te maken. Dit kan volgens de heer Delva een goed idee zijn, maar de timing moet in het oog worden gehouden.

De heer Delva steunt de vraag naar een aparte beroepsprocedure, al rijst de vraag hoe en wanneer dit moet worden georganiseerd. Het is wel duidelijk dat een culturele actor die beoordeeld werd door bepaalde experts, later niet nogmaals door dezelfde groep kan worden beoordeeld. De uitspraak in beroep moet door anderen worden gedaan. Het bestaande systeem is wat dat betreft voor verbetering vatbaar.

De uitdrukkelijke aandacht aan de ondersteuning van de individuele kunstenaar is toe te juichen. Meerjarige projecten en beurzen worden mogelijk, er komen extra aanvraagmomenten, er is meer aandacht voor talentontwikkeling en de ondernemingszin wordt gestimuleerd.

De sectorraad Kunsten en Erfgoed heeft vragen bij de verschillen en de verhouding tussen de ontwikkelingsgerichte beurzen en de projectondersteuning voor kunstenaars. De minister kan daarover misschien verduidelijking geven.

Het was een fijne ervaring dat de belangenbehartigers van de kunstenaars een gezamenlijk positief standpunt hebben vertolkt tijdens de hoorzitting. Dit is niet altijd evident. Hopelijk is dit de voorbode van een verder doorgedreven samenwerking.

De heer Delva steunt Flanders Art volledig. Het kan soepel en op maat werken zodat men tegemoet kan komen aan de noden van alle kunstensectoren. Essentieel is de betrokkenheid van de sector en de nodige openheid om dit nieuwe instrument bij te sturen. Flexibiliteit is noodzakelijk om te slagen. De financieringsmogelijkheden moeten verder worden onderzocht.

In de sector architectuur is het logisch dat het steunpunt evolueert naar een sectorinstituut. De architectuursector heeft het altijd al moeilijk gehad om zich in te passen in het Kunstendecreet. De SARC vraagt zich terecht af hoe het centrum voor de archieven zich verder zal verhouden tot het Vlaams Architectuurinstituut als sectorinstituut. Het centrum zou namelijk moeten instaan voor het registreren, beheren, onderzoeken en ontsluiten van de collectie. Dit is moeilijk voor een expertisecentrum dat onder het decreet Cultureel Erfgoed thuishoort. Kan de minister dat toelichten?

De integratie van het kunstenloket in het Kunstendecreet wordt positief onthaald.

Het eengemaakt kunstensteunpunt is een logische evolutie en biedt een grote meerwaarde door schaalvergroting. De vrees bestaat dat de eigenheid van de sectoren zou vervagen. Die eigenheid moet worden bewaakt. Het eengemaakt kunstensteunpunt zal ook makkelijker de brug kunnen slaan met de andere sectorsteunpunten zoals LOCUS, FARO,

Demos, SoCiuS en andere, zodat cruciale elementen als digitalisering en interculturaliteit gemakkelijker en gezamenlijk kunnen worden aangepakt.

Het complementair kunstenbeleid is een moeilijke aangelegenheid. In de erfgoedsector is er een grotere natuurlijke complementariteit op het gebied van de bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende beleidsniveaus. Voor de kunstensector is dat veel minder evident. De tussenkomsten van VVSG en VVP hebben geen praktische, haalbare en werkbare oplossing gegeven.

In de conceptnota van de minister wordt aan de steden en provincies de kans geboden om hun landschapstekening bij het begin van het debat in te brengen, nog voor de minister een strategische visienota zal formuleren. Het is een kans, en geen verplichting, want dat laatste kan niet door de principes van de interne staatshervorming en het Planlastendecreet. Dat is in ieder geval al een verbetering ten opzichte van de huidige situatie, waar de steden en gemeenten pas aan het einde van de ronde betrokken werden, en dan nog vaak enkel in functie van het opvangnet voor organisaties die naast de boot vielen. De heer Delva citeert uit de conceptnota van de minister, pagina 9 en 10: "Met het oog op een complementair kunstenbeleid zullen de aanvragen van organisaties die inzetten op presentatie en participatie, voorafgaand aan de beoordeling door de commissies, getoetst worden aan de subsidiëringsvoorwaarde landelijk bereik. Aanvragen die deze toets niet doorstaan, doorlopen de verdere beoordelingsprocedure niet en zijn het voorwerp van overleg met de lokale overheden.". Deze paragraaf gaf aanleiding tot enige ongerustheid. Hoe wordt 'landelijk bereik' gemeten of geëvalueerd? Wat wordt er mee bedoeld? Is 'landelijke uitstraling' geen betere verwoording? Publieksbereik ervaart de heer Delva als focussen op aantallen. Hij is meer voor culturele uitstraling dan voor cultureel bereik. Sommige organisaties zoals sociaal-artistieke werkingen, maar ook grote dansgezelschappen hebben zeker een landelijke uitstraling en een landelijke voorbeeldfunctie, maar daarom nog geen landelijk bereik. Sommige sectoren hebben een hoog niveau maar kunnen niet stellen dat zij een bereik over heel Vlaanderen hebben. Het gaat over meer dan louter terminologie. Het gaat om wat men belangrijk vindt in de beoordeling van kunst en cultuur en welke criteria er worden vooropgesteld en hoe deze worden afgetoetst. Hij pleit daarom voor de vervanging van de term 'landelijk bereik' door 'landelijke uitstraling'.

De heer Delva concludeert dat de conceptnota van minister Schauvliege tijdens de hoorzittingen positief werd beoordeeld. Er werden een aantal nuttige suggesties gedaan. Een aantal ervan heeft hij overgenomen. De grondstroom zit goed en hij verwacht dat dit zal worden gevolgd door interessante debatten.

2. Standpunt van de heer Erik Arckens

De heer *Erik Arckens* is tevreden met de brede kijk van de twee conceptnota's en de nuttige bemerkingen tijdens de hoorzittingen. Een juiste blik op de stand van zaken is nodig. Op 21 januari 2013 verscheen er in De Morgen een artikel van Luc Delrue, intendant van Museum M, waarin stond: "De kunstensector moet dringend eens in de spiegel kijken, al was het maar uit eigen belang. Je legitimiteit als culturele sector moet je verdienen. Onze instellingen zijn weggedreven van hun intuïtieve maatschappelijke noodzaak. We maken onze fantastische ideeën over diversiteit, internationaliteit en blikverbreding lang niet altijd waar in de praktijk. We zeggen wel dat we heel open zijn, maar echt vernieuwen doen we niet. We blijven al te zeer focussen op een burgerlijke middenklasse, terwijl die maatschappelijk gezien alsmaar aan belang inboet.".

De heer Arckens gaat volledig akkoord met de heer Caron dat er een diepe basisvisie aanwezig moet zijn in een vernieuwd Kunstendecreet. Een basisvisie die het nut van gesubsidieerde kunst duidelijk aan het licht brengt. Dit kan op talrijke manieren worden ingevuld.

Een gemeenschappelijk element zal altijd zijn dat kunst een wezensonderdeel uitmaakt van het menselijk bestaan.

Gelet op het primaat van de politiek, is het noodzakelijk dat bij het begin van elke subsidieronde de minister klaar en duidelijk stelt wat er wordt verwacht van de adviesorganen. Een kunstenmatrix zal niet volstaan. De heer Arckens verwacht een gedreven uiteenzetting met beleidsperspectieven en doelstellingen. Dit komt niet alleen de werking, maar ook de legitimiteit van het Kunstendecreet ten goede. Men leeft, zoals mevrouw Moons stelt, in een veranderende maatschappij waar alles meer in vraag wordt gesteld.

De heer Arckens blijft erbij dat de Vlaamse Gemeenschap in het verleden iets te veel investeerde in soms megalomane projecten, met geld dat men beter had besteed aan de subsidiëring van een Vlaams meerlagig en gediversifieerd kunstenveld. De hachelijke toestand bij het Ballet van Vlaanderen is daar een teken van. Minder gekend zijn de betrekkelijk lage lonen die de grote instellingen uitbetalen aan het vast en losstaand personeel. Als men toch zo fier is op deze instellingen dan moet daar een behoorlijke verloning tegenover staan. Experten in de economische sector worden duidelijk meer betaald dan dezelfde expertise in de culturele sector.

De grote Vlaamse instellingen zijn geworden tot Vlaamse instellingen en maken deel uit van de Vlaamse kunstcanon. De Vlaamse kunstcanon moet voldoen aan een aantal voorwaarden zoals artistiek uitmuntend, volledige keten van functies enzovoort. De vraag blijft waarom het Brugs Concertgebouw daar bijvoorbeeld niet bijhoort. De zeven voorwaarden lijken sterk, maar zijn gecentreerd rond de zes bestaande grote Vlaamse instellingen. De historie leert dat enkele, zoals de AB, eerder toevallig bij de grote instellingen zijn geraakt, en andere, zoals het Kasteel van Gaasbeek, er dan weer toevallig zijn uitgevallen. Niettemin zijn de zes genoemde instellingen het waard om tot de top van de Vlaamse kunstcanon gerekend te worden. Ware het niet beter om – zoals ook de heer Caron voorstelt en in Nederland bestaat – een aparte structuur te geven aan die instellingen die omwille van hun uniciteit tot de landelijke basisinfrastructuur behoren? De onderliggende gedachte is immers dat het instellingen zijn die men koste wat kost wil behouden omwille van hun meerwaarde, uniciteit en internationale uitstraling. Men heeft nood aan ballet, opera, grote musea en kunsttempels. Dit zijn verworvenheden en zij zouden moeten zijn ingeschreven. Momenteel is niemand gelukkig met de fusie tussen opera en ballet.

De artistieke matrix die de minister hanteert ten aanzien van kunstenaars, kunstenorganisaties en projecten en die slaan op de kunstpraktijk en op de omkadering ervan, is een betwistbaar werkkader. Het hangt af van discipline tot discipline. De heer Arckens begrijpt niet waarom de subsidieaanvragen van organisaties die inzetten op presentatie en participatie, vooraf getoetst moeten worden aan de voorwaarde landelijk bereik. De heer Caron verduidelijkte uitdrukkelijk de schottenloosheid en ook de inhoud van het begrip, de praktijk en alles wat daaronder kan worden verstaan.

De schottenloosheid loopt als een rode draad door de nota van de minister en de uiteenzettingen van de actoren. Wat wordt er precies mee bedoeld? De heer Caron tast de problematiek diepgaand af in zijn conceptnota. Hij stelt bijvoorbeeld dat een kunstencentrum dat sterk inzet op muziek, vroeger niet aan het advies van de beoordelingscommissie Muziek onderhevig was. Het moest alleen verantwoording afleggen of advies ontvangen van de belangrijkste adviescommissie. Een verplichtend karakter van coördinatie van de overkoepelende adviescommissie dringt zich op. Volgens de heer Caron bestaat een mogelijkheid erin de schotten definitief af te bouwen en de aanvragen te triëren en door te verwijzen naar één of meerdere beoordelingscommissies. De aanvrager zou ook zelf kunnen voorstellen welke zijn hoofdiscipline is. Een aantal aanvragers zit echter gevangen tussen

verschillende disciplines. Waarom maakt men dan van die schottenloosheid het adagium van het nieuwe Kunstendecreet?

In de discussie over de steunpunten stelt de heer Dirk De Wit, directeur BAM, dat de expertise rond functies gekoppeld moet blijven aan een discipline. Creatie in podiumkunsten is iets anders dat in beeldende kunst. Vandaar dat de heer Arckens de kunstenmatrix als beoordelingskader relativeert.

De minister stelt voor om de mogelijke partijdigheid en het ontstaan van een vaste smaak te doorbreken door beoordelingen simultaan door verschillende selecties van leden te laten doen. Wat bedoelt ze hiermee? Bedoelt ze dat er een vaste kern per discipline moet bestaan, aangevuld met een roterend deel van andere disciplines?

Mevrouw An Moons legde de aandacht op het aspect participatie. Het doorbreken van de vierde muur, zoals zij stelt. Kunst is niet alleen voor de happy few, is niet alleen avantgardekunst. Naast de nieuwe uitdagingen zoals internationalisering, vervaging van grenzen tussen kunst en economie, transversaliteit en dergelijke, moet men ook de 'kleine man' naar de gesubsidieerde kunstinstellingen krijgen. Het blijft vreemd hoorzittingen te houden over cultuurparticipatie, om dan vast te stellen dat, zoals de heer Delrue stelt, indien er niet ingegrepen wordt, kunst altijd voor de happy few zal blijven. De heer Arckens vindt het nog gekker dat participatie ingeschreven staat in de kunstenmatrix, gerelateerd aan doelgroepen, maar niet aan de grootste doelgroep, die van de gewone gemiddelde Vlaming. Al even raar is dat er een Participatiedecreet bestaat naast het Kunstendecreet, dat al dan niet flankerend wordt genoemd. In de plaats daarvan zou men beter inzetten op de participatie van iedereen als ultiem oogmerk van het Kunstendecreet. Dit expliciet stellen en ernaar streven in het decreet zou een zeer grote uitdaging zijn en werkt legitimerend. Het is duidelijk dat in de beoordelingsstructuur die de minister vooropstelt, het begrip culturele diversiteit ontbreekt. Hiermee bedoelt de heer Arckens specifiek dat er een voldoende groot en gediversifieerd aanbod moet zijn voor iedereen.

De heer Bart Caron stelde heel duidelijk dat de beeldende kunstenaars slecht uit de regeling van het Kunstendecreet zijn gekomen. De heer Arckens beaamt dit. De beeldende kunstenaar is ondergefinancierd door de aard en werkwijze van zijn discipline. Hij hoopt dat er met het nieuwe Kunstendecreet een inhaalbeweging kan worden gemaakt.

Er was een interessante vergelijkende studie van professor Schramme over verfondsing in internationaal perspectief. Voor de heer Arckens mag men gerust beide bestaande fondsen, VAF en VFL behouden. De heer Bart Caron verduidelijkt in zijn nota trouwens waarom het behoud van beide fondsen gunstig is voor de letteren en de film. De reeks fondsen is nu vrij limitatief en moet dit ook blijven.

De heer Arckens besluit met de vraag of een eengemaakt steunpunt geen te log instrument zal zijn.

3. Standpunt van de heer Marius Meremans

De heer *Marius Meremans* heeft een aantal bemerkingen die voortvloeien uit de hoorzittingen. De sector spreekt, zoals te verwachten, niet uit één mond, want organisaties spreken voornamelijk voor de eigen sector. Dit is hun taak en te begrijpen. Het valt op dat de reacties zowel de ene als de andere richting uitgaan. Wat goed is voor de ene sector, is dat niet noodzakelijk voor de andere.

Een aantal organisaties hebben de link gelegd tussen de conceptnota van de minister en de beschikbare middelen. Daarbij geeft men aan dat men meer middelen wil. De heer

Meremans wil echter eerst kijken in hoeverre de procedures en een aangepaste subsidiëringsprocedure het Kunstendecreet kunnen verbeteren. In de eerste plaats gaat het om de vraag hoe het kader kan worden bepaald waarbinnen de kunstensector kan bloeien. Hoeveel middelen er ook ter beschikking zijn, de vraag zal altijd zijn hoe die middelen op de meest efficiënte manier te verdelen om de kwaliteit van de cultuursector hoog te houden. Het debat over de verdeling van de middelen is voor later.

Vanuit verschillende organisaties werd de bezorgdheid geformuleerd de kleintjes niet uit het oog te verliezen. Uiteraard moet er aandacht zijn voor de complementariteit en diversiteit, maar het moet ook duidelijk zijn dat elk niveau daarin zijn eigen verantwoordelijkheid heeft. Voor instellingen die binnen het Kunstendecreet op Vlaams niveau worden gefinancierd, mag men aannemen dat ze een Vlaamse relevantie moeten hebben. In sommige sectoren is er misschien sprake van een vorm van historische achterstand waardoor er misschien minder spelers met een landelijke relevantie actief zijn, en is men met eerdere beoordelingen wat toleranter geweest. Niettemin blijft de spreker vasthouden aan die landelijke relevantie, ook in het belang van de kunstenaar. Een kunstenaar met internationale ambitie heeft er weinig belang bij met zijn werken in een alternatieve galerij te hangen waar bijna niemand komt en die zelfs op Vlaams niveau geen trendsettende rol speelt. Er moet worden geluisterd naar de sector, maar men mag toch kanttekeningen maken.

De heer Meremans wil niveau en kwaliteit in een internationaal perspectief plaatsen. Zeker in sectoren zoals hedendaagse beeldende kunst, popmuziek en dans moet het de ambitie zijn om internationaal mee te spelen. Hij heeft liever een scherp, internationaal en uitdagend kunstenlandschap, dan een landschap met veel spelers met een gemiddeld niveau die zich richten op de eigen kerktoren.

Grote structureel gefinancierde Vlaamse organisaties hebben de opdracht om nieuwe tendensen en talenten op te pikken en initiatiefnemers kansen te geven. Ze hebben een cruciale rol als promotor en springplank voor jong talent. Nieuwe tendensen worden eerder door programmatoren, curatoren en galerijhouders met een visionaire blik opgepikt, dan door overheden.

De heer Meremans begrijpt de bezorgdheid over de functiematrix en de beoordeling. Het plan dat op tafel ligt is nog vaag. Niemand weet hoe dit allemaal precies in zijn werk zal gaan. De sector kijkt er met een bang hart naar en stelt zich vragen over de eigen organisatie. Ook de heer Meremans kijkt uit naar een meer concrete uitwerking. Hij wil dat de juiste zaken met elkaar worden vergeleken.

De samenstelling van de beoordelingspool zal belangrijk zijn. De sector vraagt te werken met kerngroepen per discipline. Misschien moet die suggestie toch goed worden bekeken. Het vertrekken vanuit de functies volgt uit de vraag naar een grotere schottenloosheid. Niet iedereen verstaat hetzelfde onder schottenloosheid. Men mag het bijvoorbeeld niet als belangrijkste argument gebruiken om een bepaalde deelsector meer middelen toe te kennen op basis van louter mathematische vergelijkingen van subsidiestromen per sector. In de eerste plaats moet men zich afvragen wat het veld is, wat de noden ervan zijn en wat de realiteit is in het veld.

De organisatiestructuur van Flanders Art is nog onduidelijk. De spreker is geen voorstander van een fonds of een instituut dat door de sector zelf gestuurd wordt. Het belangrijkste is dat samen met de betrokken sectoren duidelijk naar voren wordt gebracht wat de opdrachten en resultaten moeten zijn van Flanders Art en dat dit ook effectief kwalitatief, goed en snel gebeurt. De exploitatie, promotie en begeleiding van kunstenaars in een internationale context is bijvoorbeeld erg belangrijk. Snel en flexibel inspelen op vragen is een

troef. Flanders Investment and Trade bewijst dat dat binnen een overheid kan. De heer Meremans heeft vertrouwen in de slagkracht en het organisatievermogen van de cultuuradministratie.

Het Engelse spreekwoord 'the proof of the pudding is in the eating' is hier van toepassing. De volledige reikwijdte en de details van de hervorming van het Kunstendecreet zullen pas duidelijk zijn na de effectieve vertaling in de decreten. Dan zullen een aantal concrete keuzes moeten worden gemaakt. De conceptnota van de minister is een basis om mee aan de slag te gaan.

4. Standpunt van de heer Philippe De Coene

De heer *Philippe De Coene* herkent zich in de inspiratie van beide conceptnota's. Het initiatief van de heer Bart Caron levert een grote bijdrage in het debat. Beide nota's vertrekken vanuit eenzelfde bezorgdheid, namelijk de Vlaamse Gemeenschap in de toekomst voorzien van een performant kunstenlandschap en alles wat daar toe bijdraagt, zoals de beoordeling, ondersteuning, de uitbreiding van de grote instellingen enzovoort. Beide vertrekken vanuit een pragmatische visie. De commentaren bij de laatste structurele ronde van het Kunstendecreet waren bijzonder interessant. Waarschijnlijk werd toen elk parlementslid aangesproken door organisaties en mensen die vreesden dat ze te kort zouden worden gedaan, of onrechtvaardig behandeld. Zo kan men op een praktische manier ontdekken waar zich problemen kunnen stellen. De vraag rijst wat men moet doen om de spelregels zo optimaal mogelijk te maken. De heer De Coene meent in de teksten te lezen dat dit soort bekommernissen een rol heeft gespeeld bij het redigeren van de teksten.

Het is niet gemakkelijk een synthese te maken van wat al de partijen inbrachten. Een aantal van de adviezen zijn tegensprekelijk. Een meerderheid zal op een gegeven ogenblik een keuze moeten maken. Het is onvermijdelijk dat dit tot een zeker onbehagen bij sommige betrokkenen zal leiden.

De sociaal-artistieke sector is klein en heeft het niet gemakkelijk in het totale kunstenlandschap, maar is toch zeer verdienstelijk. De minister beveelt aan om één steunpunt over alle sectoren heen te maken, met inbegrip van de sociaal-artistieke sector. Demos echter vroeg specifiek om eindelijk erkend te worden voor de steunpuntwerking die ze nu al doen. Dit is een discussie over instrumenten. De discussie over de doelstellingen is echter veel belangrijker. Als men de verzekering krijgt dat de doelstelling van een sector een volwaardige plaats en waardering krijgt, dan is dit belangrijker dan wie de rol van steunpunt zal opnemen.

De vraag of alles correct verloopt, werd ook opgeworpen. Het instrument van de expertenpool waarbij wordt geselecteerd in functie van de dossiers, is interessant omdat dit tot snelheid en objectivering leidt en omdat dat een vaste smaak bij de beoordelingscommissies vermijdt. Het is beter om via een brede pool dit soort euvels te vermijden. De conceptnota van de minister vermeldt dat de beoordelaars niet mogen betrokken zijn bij de voorliggende aanvraag. Dit lijkt evident. Soms kan men echter betrokken zijn zonder bij de voorliggende aanvraag betrokken te zijn, maar wel via een andere aanvraag in dezelfde sector. In een sector waar men actor is, is een bepaald contingent beschikbaar. In de mate dat men betrokken is bij de beoordeling van een andere actor, weet men dat men meer kans maakt op een gereserveerd aandeel. Dit is onvermijdelijk en een ideale oplossing bestaat niet. In de conceptnota van de minister staat dat die adviezen altijd met zorg en transparantie moeten worden opgesteld. Als men daar van verzekerd is, dan is men al een stuk verder. De heer De Coene wil nadenken over een kwaliteitstoets op die zorg en transparantie zodat een sfeer van verdachtmaking uitgesloten is.

Men moet met zorg een term voor het 'landelijk bereik' kiezen. In de conceptnota van de minister wordt de term op twee manieren uitgedrukt. Bij de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap spreekt men van een internationale context. Mutatis mutandis zou men het over een landelijke context kunnen hebben. Dat is iets anders dan een landelijk bereik. Het sociaal-artistieke kan een landelijke context hebben, maar toch geënt blijven op zeer plaatselijke toestanden. Daardoor kan het een minder landelijk bereik, maar wel landelijke relevantie hebben. Men moet opletten om niet in een kwantitatieve methode terecht te komen, zoals waar vinden voorstellingen plaats of waar komen de bezoekers vandaan. Men kan misschien tot een formulering als landelijke context of landelijke relevantie komen. De term werd ook door de sector onder vuur genomen en dat was geen uiting van defensief gedrag.

Het statuut van Flanders Art is nog niet bepaald. Daarover moet goed worden nagedacht. Men moet vermijden een discussie te voeren over instrumenten. Er is een terughoudendheid bij de politiek, de begrotingsauthoriteit en de administratie om een zeer grote verzelfstandiging te hebben. Gelukkig werken het VAF en het VFL uitstekend in de audiovisuele sector en de letteren. Het succes ervan wordt bepaald door de personeelsleden en de ingesteldheid waarmee dat gebeurt. Er moet een keuze worden gemaakt. Het is echter niet een keuze van meer of minder greep door de politiek. Er moet pragmatisch worden gewerkt. De muzieksector pleitte zeer diplomatisch voor aandacht voor hun sector als er een multidisciplinaire aanpak komt binnen Flanders Art. Ze vroegen eigenlijk om een eigen fonds. Men moet op zijn minst naar hen luisteren om hun doelstelling te bereiken dat het rijke muzikale landschap dat zich de laatste jaren over de subdisciplines is gaan organiseren, goed aan bod komt, ook met het oog op de internationale dimensie.

De heer De Coene concludeert dat men er met de bruikbare elementen van de conceptnota's van de heer Caron en de minister in zal slagen om een conclusie te trekken die de basis voor een goed debat kan vormen voor een nieuw Kunstendecreet. Met flexibiliteit en pragmatisme om de doelstellingen boven de instrumenten te plaatsen, zal men er in slagen om een nieuw Kunstendecreet te realiseren.

5. Standpunt van de heer Jo De Ro

De heer *Jo De Ro* drukt zijn erkentelijkheid uit voor de twee conceptnota's. Deze werkwijze kan een voorbeeld zijn voor vele andere domeinen. Door de snelheid waarmee de conceptnota van de minister werd neergelegd, was er te weinig tijd om een diepgaande discussie te voeren over de studie van mevrouw Schramme inzake verfondsing in Vlaanderen. Er zou met de inhoud van deze studie rekening moeten worden gehouden. Het zou goed zijn om de nodige tijd uit te trekken voor de sector, de bespreking van het decreet, en ook de inwerkingtreding ervan.

Het Brussels Kunstenoverleg vroeg terecht aandacht voor de specificiteit van Brussel en de Rand. De mogelijkheid voor meer samenwerking tussen Brussel en de Rand moet inderdaad worden gegarandeerd. Deze grens moeten worden doorbroken.

Het huidige Kunstendecreet slaagde er niet in de schottenloosheid te realiseren. Het nieuwe Kunstendecreet moet daar aandacht voor hebben.

De heer De Ro is voorstander van de vijfjarige cyclus voor sterke organisaties die de middelen hebben om met een dergelijke cyclus om te gaan. Nieuwe zaken realiseren via projectsubsidies is niet het beste middel. Het positieve van een vijfjarige cyclus mag echter niet omslaan in een negatieve cyclus voor bijvoorbeeld nieuwe initiatieven.

Het is positief dat er aandacht is voor de individuele kunstenaar. Het is ook goed dat er voor beurzen in vier tijdstippen is voorzien. Er is wel nog onduidelijkheid op het vlak van de internationale werking.

Hoe Flanders Art zal worden uitgewerkt is nog onduidelijk. Er moet hierover nog verder worden nagedacht. De structuur mag niet verhinderen dat er flexibel en op maat kan worden gewerkt.

Bij de beoordeling wil de heer De Ro werken met een vaste kern aangevuld met een roterende groep experten. Zo kan men een lange termijnvisie ontwikkelen en verstarring vermijden. Het vermijdt ook het ontstaan van partijdigheid en vaste smaak.

6. Antwoord van de heer Bart Caron

De heer *Bart Caron* is bereid een open houding aan te nemen, ook ten aanzien van zijn eigen conceptnota. Er zijn in de hoorzittingen een aantal kritische bedenkingen geformuleerd die hij wil overnemen. Een conceptnota is immers work in progress. Hij vond het heel goed dat mevrouw Moons de intrinsieke waarde van de kunst en de rol van de kunst in de samenleving krachtig benadrukte en dat mevrouw De Bisschop over de impact en het belang van de kunsten sprak en over de zorg van de kunstensector voor het maatschappelijk belang. De band tussen samenleving en kunstenaar moet sterk blijven.

Over een groot aantal zaken blijkt een consensus te bestaan, zoals over de landschapstekening, de visienota, de kaderstellende nota, de betrokkenheid van de lokale besturen in het proces van besluitvorming, de aandacht voor de verschillende functies, de bottum-upbenadering en het niet overheidsgestuurd zijn van de subsidieaanvragen, het idee van een grote groep kunstinstellingen, het principe van de vijfjarige periode en een meer open projectenregeling, het principe van de ontschotting en het feit dat er geen verfondsing komt zoals initieel aangekondigd. De consensus over al deze punten betekent dat men tot een resultaat zal komen en er wellicht een brede parlementaire ondersteuning voor een nieuw Kunstendecreet kan worden gevonden. Er bestaat over de grote lijnen van het kunstenbeleid een politieke consensus. De heer Caron is hierover in het belang van de kunstenaar en de kunstorganisaties tevreden.

Over de termen Vlaamse kunstcanon, de basisinfrastructuur of topinstellingen moet het voor de heer Caron gaan over uitgekristalliseerde en algemeen erkende expertise. Er bestaat een consensus dat er een uitbreiding moet komen. Ook over de basiscriteria en de cumulatieve voorwaarden, met uitzondering van het financiële, is er een consensus.

In een brede groep topinstellingen moeten alle disciplines, relevant voor de Vlaamse kunstensector, vertegenwoordigd zijn, zodat ze de diversiteit weerspiegelen. Natuurlijk hebben sommige disciplines geen instellingen en ook geen infrastructuur, zoals de film, beeldende kunst, literatuur. Dat geldt na de oprichting van het expertisepunt Vlaams Architectuurinstituut – eigenlijk een instelling – niet meer voor de architectuur. Op dat vlak zijn er heel wat verschillen tussen de conceptnota's en de sprekers op de hoorzitting. Zo maakt de heer Aerts een onderscheid tussen stedelijke, private en Vlaamse instellingen. De heer Caron waarschuwt ervoor de topinstellingen al te veel te enten op de traditie van de podiumkunsten. Niet alleen zijn die kunsten in Vlaanderen immers goed ontwikkeld, ze hebben ook een grote machinerie nodig, onder meer gebouwen. Het budget mag het belang van de instelling niet dominant bepalen, ook zaken als internationale uitstraling spelen een rol.

Voor de heer Caron klopt het principe van de functieclusters, hoewel een en ander duidelijke afgebakend moet worden, zo leidt hij af uit de uiteenzettingen van sommige belan-

genbehartigers en steunpunten. Hij waarschuwt ervoor zaken als het sociaal-artistiek werk en de kunsteducatie onder participatie te klasseren. Zo is het sociaal-artistiek werk veel meer dan participatie, bijvoorbeeld ook creatie en productie. En is niet elke kunsteducatieve organisatie omkaderend, maar kan intrinsiek ook het belang van de kunsten overbrengen. Mevrouw De Bisschop benadrukte het onderscheid tussen het hart van de kunsten, waar het sociaal-artistiek werk volgens haar, en volgens de heer Caron trouwens ook, deel van uitmaakt, en de omkaderende initiatieven. Zoals mevrouw Moons stelde komt het erop aan kunst niet alleen om zijn instrumentele, maar ook om zijn intrinsieke waarde te waarderen, dat geldt ook voor het sociaal-artistiek werk.

De minister schuift ook interculturaliteit onder de noemer van participatie. In het vorige decreet was dat een soort van transversaal thema. Hoewel dat niet de gewenste resultaten opleverde, is die benadering te verkiezen. Om de grote achterstand weg te werken, moet dat verder actief gesteund worden. Omdat de functies belangrijk worden in de procedure, vraagt de spreker die verder te bespreken.

Het bestaande subsidie-instrumentarium is niet slecht, maar vergt verfijning. Het Muziek-Overleg heeft het ietwat omzwachteld over het sectorspecifieke instrumentarium, waarmee het de verfondsing bedoelt. BAM is concreter en stelt voor om ook de residentiewerking en curatorenondersteuning, de galerieregeling, de projectontwikkeling, en mentorschap in aanmerking te nemen. Het lid pleit niet voor sectorspecifieke elementen in het fonds, maar waarschuwt wel voor een benadering die te zeer gericht is op podiumkunsten. Hij vraagt om de projectsubsidies uit te breiden en meer op de sectoren te enten. De specifieke behoeften van sectoren als muziek en beeldende kunsten kunnen dan deels gelenigd worden in het Kunstendecreet, deels in Flanders Arts.

De overheid heeft een eigen instrument nodig om de internationalisering te ondersteunen. Dat de kunsten goed scoren in het buitenland is momenteel immers niet de verdienste van de overheid. Het lid vraagt de beoordelingsgronden, de verdeling tussen het Kunstendecreet en Flanders Arts, en de flexibiliteit goed in ogenschouw te nemen. De ontwikkelingen bij Flanders Arts met microkredieten en crowdfunding zijn interessant. De overheid moet in zekere mate ook dat terrein bespelen.

Het huidige beoordelingssysteem wordt algemeen als te rigide gezien. Het idee van een expertenpool wordt gesteund. De meeste sprekers staan echter, net als de heer Caron, een tussensysteem voor, waarbij een disciplinegerichte benadering gemixt wordt met de functiegerichte benadering. Een pool waarvan de samenstelling voortdurend wisselt, zal niet kunnen tegemoetkomen aan de kritiek op de huidige werkwijze, bijvoorbeeld dat beoordelaars te weinig het werk van de organisaties volgen. Een wisselende pool zal visitatie en prospectie alleen maar bemoeilijken. Daarbij komt nog dat de verzamelde informatie moet worden doorgespeeld aan de volgende beoordelaars. De heer Caron pleit voor een zekere continuïteit, niet in de conservatieve zin van het woord, maar om een goede opvolging te garanderen, het overzicht te behouden en de dialoog gaande te houden. Hij meent een consensus te ontwaren voor een kleine kern van vaste beoordelaars per discipline, aangevuld met deskundigen per sector uit een brede pool. Dat kan trouwens ook de ontschotting steunen. Een ander tegenargument is dat de samenstelling van een pool telkens voor discussie zal zorgen, ook in het parlement.

De onafhankelijkheid van beoordelaars is essentieel. Niet alleen favoritisme, maar ook conservatisme is een bedreiging, waarbij organisaties die reeds langer gesubsidieerd worden, meer middelen in de wacht slepen dan nieuwkomers. Er moeten dus een aantal basisregels komen inzake betrokkenheid. In zijn conceptnota stelt de heer Caron bijvoorbeeld

voor dat de leden van de expertenpool moeten meedelen waar ze werken of in welke besturen ze zitting hebben.

Historische scheeftrekkingen tussen organisaties, maar ook tussen disciplines, zijn moeilijk bij te sturen, maar het moet gebeuren. De heer Caron denkt daarbij niet aan de bedragen maar ook aan het aantal gesubsidieerde organisaties. Het 'landelijk bereik' is een gevaarlijk criterium. 'Landelijk belang' waarvan de inspiratiebron het Erfgoeddecreet is, is iets helemaal anders. Van een organisatie als Victoria Deluxe vragen om publiek uit heel Vlaanderen te bereiken is nonsens. De kwestie is of de organisatie voor heel Vlaanderen van belang is. Zo kan ook een werkplaats voor jonge kunstenaars van belang zijn voor Vlaanderen. Als landelijk bereik letterlijk genomen wordt, mogen driekwart van de afdelingen van het Festival van Vlaanderen sluiten, terwijl hun complementaire aanbod belangrijk is voor Vlaanderen. Hetzelfde geldt trouwens voor het sociaal-artistiek werk. Het lid pleit voor een zorgvuldige afwegingsgrond waarbij het belang voor de kunsten en de brede landschapstekening mee in rekening genomen worden.

De vijfjarige erkenningsrondes dragen de goedkeuring van de heer Caron weg. De meerjarige ondersteuning moet echter het traject van kunstenaars respecteren en het organisaties mogelijk maken om in of uit het Kunstendecreet te groeien. Voor de grote Vlaamse instellingen is maatschappelijke inbedding één van de zeven cumulatieve voorwaarden. De heer Caron suggereert om van maatschappelijke betrokkenheid een algemeen criterium per sector te maken. Daarmee bedoelt hij niet dat elke organisatie haar maatschappelijk belang moet aantonen, maar wel dat ze, om de kloof tussen kunst en samenleving niet groter te maken, een maatschappelijke verantwoordelijkheid moet nemen.

Het sociaal-artistiek werk en de kunsteneducatie worden stiefmoederlijk behandeld. Expertise voor een goede beoordeling is ook nog een probleem.

De heer Caron concludeert dat er heel wat gelijkenissen zijn tussen de beide conceptnota's en de tussenkomsten van de sprekers. Hij nodigt de minister uit om samen met het parlement te werken aan een breed gedragen Kunstendecreet. Gezien de economisch barre tijden zal de sector alle steun kunnen gebruiken. Hij biedt dan ook zijn medewerking aan voor een regeling die de kunsten maatschappelijk verankert, aandacht heeft voor interculturaliteit en diversiteit en de kunstenaar in de samenleving centraal stelt.

7. Antwoord van minister Joke Schauvliege

Minister *Joke Schauvliege* meent dat de conceptnota's over het algemeen positief werden onthaald, hoewel er natuurlijk kanttekeningen bij gemaakt werden. Ze benadrukt de omvangrijke consultatieronde ter voorbereiding van de ministeriële nota. Dat beide conceptnota's gelijkenissen vertonen is evident omdat geleerd werd uit de vorige beoordelingsrondes van het Kunstendecreet. Het is de bedoeling van de minister om over de aanpassingen aan het Kunstendecreet zeker te overleggen met de sector.

Om de betrokkenheid van het parlement te garanderen, werd de conceptnota van de minister snel ingediend. De strakke timing waarin een en ander moet gebeuren heeft te maken met het nakende einde van de regeerperiode. Het komt erop aan tijdig klaar te zijn zodat bij de nieuwe regeerperiode een strategische visienota kan worden ingediend. Daarbij komt nog dat organisaties die structureel erkend zijn voor twee jaar, bijna starten met het voorbereiden van een dossier. Zij moeten tijdig de verwachtingen kennen. De minister is bereid het initiatiefrecht voor een nieuw Kunstendecreet aan het in 2014 te vernieuwen parlement te laten. Er groeit immers een dynamiek die sterk gevoed werd door de bijdragen van de sprekers tijdens de hoorzittingen.

De strategische visienota moet inderdaad een beleidskader en een toetssteen zijn. De minister is het ermee eens dat er een maatschappelijk debat dient aan gekoppeld te worden. Die vereisten moeten decretaal verankerd worden. Toch moet er ook een tijdslimiet zijn, zodat de nota niet te lang uitblijft na het aantreden van een regering.

Een Vlaamse kunstcanon is inderdaad geen ideale term. Die kan nog altijd wijzigen, maar is gekozen om duidelijk te maken dat het ruimer gaat dan de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap. De minister suggereert een wedstrijd om de juiste term te vinden. Ook de minister is trouwens tegen een overaanbod in een bepaalde sector of discipline. De beheersovereenkomst voor vijf jaar met de canoninstellingen zorgt ervoor dat de minister accenten, in overeenstemming met de strategische visienota, kan bepalen. Anderzijds is het niet de bedoeling om vijfjaarlijks vast te leggen welke de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap zijn. Een beheersovereenkomst valt dus best te combineren met een langere periode van bestaanszekerheid. Dat er afgestapt wordt van de tweejaarlijkse en vierjaarlijkse subsidies wordt over het algemeen positief onthaald, maar een zorg blijft de instroommogelijkheid van nieuwe organisaties. De minister is geen voorstander van een structurele ondersteuning voor tweeënhalf jaar, maar overweegt wel een soort experimentele toelating voor drie jaar. Die erkenning zou organisaties de kans geven om twee jaar na de vijfjaarlijkse erkenningsronde subsidies te verwerven. Nadien moeten ze, als de anderen, deelnemen aan de gewone erkenningsprocedure.

Om elk vermoeden van betrokkenheid te weren, is er in de ministeriele nota sprake van een wisselende groep beoordelaars of experten. Hoewel ze het voorstel van een vaste kern zeker niet ongenegen is, houdt de minister vast aan voldoende rotatie en vernieuwing in de beoordeling. Onafhankelijke experts vinden zal dan ook een permanente zorg zijn. Een transparante procedure moet de nodige garanties bieden. Ook over een beroepsprocedure is lang nagedacht. Die botst op heel wat praktische bezwaren, onder meer de tijdsduur ervan. De commissieleden kunnen wat dit betreft steeds een eigen voorstel indienen. In het Kunstendecreet is er geen echte beroepsprocedure opgenomen, maar bestaat wel de mogelijkheid om opmerkingen te maken bij de eerste, rudimentaire beoordeling. Momenteel kunnen de beoordelaars daar licht mee omspringen, maar de minister denkt eraan in het nieuwe decreet te verplichten dat beoordelingscommissies daarop voldoende gestoffeerd antwoorden. Een andere mogelijkheid is dat er bij bezwaren andere beoordelaars hun mening over het dossier moeten geven.

Dat het Vlaams Architectuurinstituut uit het eengemaakte kunstensteunpunt gehaald wordt, is logisch. Het Centrum voor de Archieven blijft onder het Vlaams Architectuurinstituut, wat een autonome werking niet hindert. Het is en blijft immers erkend als landelijk expertisecentrum. Het eengemaakte kunstensteunpunt zal volgens de minister niet te log zijn, het is net haar bedoeling om efficiënter te werken, door locatie, secretariaat en andere diensten te bundelen. Het steunpunt zal de samenwerking in de sector vergemakkelijken en steun bieden aan alle geledingen. Omdat het steunpunt over voldoende expertise zal beschikken, blijft de sectorale werking overeind. Kleinere sectoren zoals het sociaal-artistiek werk, hoeven zich dus geen zorgen te maken. Ze zullen integendeel aan kracht winnen omdat ze een volwaardige poot worden van het eengemaakte steunpunt en er zo over kunnen waken dat ze een volwaardig deel blijven van het Kunstendecreet. Door procedurele aspecten liep bij de vorige beoordelingsronde iets fout en is het sociaal-artistiek werk inderdaad stiefmoederlijk behandeld. Hoewel er al enkele bijsturingen zijn, is het belangrijk dat bij de herziening van het Kunstendecreet te wijzigen. Dat daarbij minder naar de instituten of instrumenten moet worden gekeken, maar meer naar het doel, kan de minister bijtreden. Het komt er niet alleen op aan de historisch gegroeide stiefmoederlijke behandeling van het sociaal-artistiek werk, maar ook het overwicht van bepaalde sectoren aan te pakken.

Wat het complementaire kunstenbeleid betreft, is de minister het ermee eens dat landelijk bereik geen gelukkige term is. Het was nooit haar bedoeling om alleen het publieksbereik in rekening te nemen. Landelijk bereik kan ook slaan op de expertise, op de betekenis voor de sector. De minister geeft het voorbeeld van de Unie der Zorgelozen.

De fusie van ballet en opera staat los van het Kunstendecreet, maar moet het voortbestaan van beide instellingen garanderen. Opdoeken of besparen was niet de bedoeling. De minister zal integendeel middelen vrijmaken voor een geslaagde fusie. Tot slot relativeert ze de discussie over de lonen, maar daarover kunnen later nog meer details worden gegeven.

De minister is het eens dat participatie de grootste uitdaging is. Ze heeft die boodschap trouwens ook gebracht in haar toespraak voor 100 jaar Vooruit. Die instelling is altijd koploper geweest, maar de grote instellingen zullen dat ook moeten zijn op vlak van participatie. Ze moeten immers niet alleen kansengroepen maar ook het ruime publiek bereiken. Dat ministeriële pleidooi is trouwens heel positief onthaald. Participatie moet dus verankerd worden in een nieuw decreet. Ook de maatschappelijke inbedding van de kunsten blijft een permanente opdracht voor de instellingen. Het nieuwe Kunstendecreet kan daarvoor enkele hefbomen bepalen.

Flanders Arts is positief onthaald en moet een flexibel instrument zijn. Het kan inderdaad soelaas bieden voor de muzieksector. De minister heeft niet de bedoeling om alles in fondsen onder te brengen, maar heeft het gewoon laten onderzoeken. Flanders Arts behoudt het goede van het Kunstendecreet, onder meer de eindverantwoordelijkheid van de beleidsvoerders, maar zorgt er wel voor dat zaken snel en flexibel kunnen worden geregeld en dat er op marktevoluties kan worden ingespeeld. Het statuut is inderdaad nog niet uitgeklaard. Dat vergt nog heel wat onderzoek.

Tot slot dankt de minister het parlement voor de constructieve medewerking. Iedereen heeft hetzelfde doel, namelijk goede instrumenten voor een goed kunstenbeleid zodat de instellingen de mogelijkheid hebben om kunst tot bij de mensen te brengen.

8. Bijkomende opmerking van de heer Erik Arckens en antwoord van de heer Bart Caron

De heer *Erik Arckens* kondigt aan dat hij schriftelijke vragen zal indienen over de schottenloosheid en de matrix. Hoewel hij niet tot de socialistische zuil behoort, is hij het eens met enkele beginselen van zijn grondleggers, zoals ‘arbeid adelt, kunst veredelt’. De modernisering van de jaren vijftig heeft ervoor gezorgd dat het verenigingsleven dat bloeide in de Vooruit afbrokkelde, en dat het alleen maar bleef bestaan als kunstencentrum. En dat centrum spreekt de huidige arbeidersklasse niet aan. Dat is te verklaren door wat Mark Elchardus het verschil tussen solidariteit en progressiviteit noemt. Kortom, de Vooruit is een slecht voorbeeld van participatie.

De heer *Bart Caron* meent dat de minister de waarde van transparantie heeft aangetoond tijdens de vorige ronde van het Kunstendecreet. Maximale transparantie is nodig om democratische besluitvorming te garanderen en eventuele mankementen zichtbaar te maken. Zelf is hij een pleitbezorger van een diverse cultuur, van volks tot zeer moeilijk. De modale Vlaming bereiken is de grote uitdaging van een minister van Cultuur en van de sector. Een brede visie op cultuur betekent waardering hebben voor zowel carnavalsverenigingen als voor een werkplaats in de kunsten. Die visie is er, alsook het instrumentarium. Het belang van participatie valt niet te onderschatten. Het blijft een eeuwig streven, zelfs als het niet altijd het gewenste resultaat oplevert. Die verantwoordelijkheid geldt dus ook voor de diverse disciplines in de kunsten, maar niet elke organisatie moet elke modale Vla-

ming bereiken. Een stadstheater dat een promotiedienst heeft, is daartoe verplicht, maar een werkplaats niet. De heer Caron pleit dus voor nuance.

De heer Caron is het met de minister eens dat de huidige bezwaarprocedure meer zichtbaar en beter uitgewerkt dient te worden. Nu maken commissies zich er al te gemakkelijk vanaf door te zeggen dat het bezwaarschrift geen nieuwe elementen aanvoert en dat ze bij hun besluit blijven. Tot slot dankt hij de minister voor de verregaande samenwerking die ze voorstelt. Hij is ervan overtuigd dat er een consensus kan komen tussen de democratische krachten in het parlement, in het belang van elkeen.

Philippe DE COENE,
voorzitter

Yamila IDRISSI
Marius MEREMANS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AB	Ancienne Belgique
BAM	Instituut voor Beeldende, Audiovisuele en Mediakunst
Demos	vzw kenniscentrum voor participatie en democratie
FARO	Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed
LOCUS	Lokaal, Cultuur en Steunpunt
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
SoCiuS	Steunpunt voor Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk
VAF	Vlaams Audiovisueel Fonds
VFL	Vlaams Fonds voor de Letteren
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten